

" ...

#### I- İPTAL VE YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMLERİNİN GEREKÇESİ

Dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir :

"30.06.1999 tarih ve 23741 Mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren "1999 Mali Yılı Bütçe Kanunu"nın "Su ve doğalgaz bedelleri" başlığını taşıyan 57. maddesi aynen şöyledir:

"Su ve doğalgaz tarife bedelleri

Madde 57.- Genel ve katma bütçeli idareler ile Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumuna bağlı öğrenci yurtlarının kullandıkları su (atık su dahil) ve doğalgaz için mahalli idareler tarafından belirlenecek tarife bedelleri, konutlar için uygulanan tarifenin en düşük iki dilim bedel ortalamasının %50 fazlasını aşamaz. Bu kurumlara bağlı her dereceli okullar ile hastane ve tedavi kurumlarında ise %20 fazlasını aşamaz."

1999 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun "Kısmen veya tamamen uygulanmayacak hükümler" başlığını taşıyan 69. maddesinin (1) bendinin 6 numaralı alt bendi de aynen şöyledir:

"Kısmen veya tamamen uygulanmayacak hükümler

Madde 69-

1) ...

...

6) 2.2.1981 tarihli ve 2380 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile 27.6.1984 tarihli ve 3030 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin (b) bendi hükümleri 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun 94 üncü maddesinin 7 nci fıkrasının (a) ve (b) bentleri için,"

Hemen ilk bakışta anlaşılacağı gibi, 4393 sayılı 1999 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun bu hükümleri (57. maddesi ile 69/1-6 maddesi hükmü) Anayasa'nın 73., 87., 88., 89., 161. ve 162. maddelerine açıkça aykırıdır. Şöyle ki:

Anayasa Mahkemesi'nin (15.2.1995 tarih. E.1994/69, K.1995/8 sayılı) kararında da belirtildiği gibi:

"Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görev ve yetkileri Anayasa'nın 87. maddesinde belirtilirken bütçe yasa tasarısını görüşmek ve kabul etmek dışında diğer yasaları koymak, değiştirmek ve kaldırmak biçiminde bir ayırım yapılmıştır. Bütçe yasalarını öteki yasalardan ayrı tutan bu Anayasa ilkesi karşısında, herhangi bir yasa ile düzenlenmesi gereken bir konunun bütçe yasası ile değiştirilmesine ve kaldırılmasına olanak yoktur.

Anayasa'nın 88. ve 89. maddelerinde yasaların Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde teklif, görüşme usul ve esasları ile yayımlanması düzenlenirken, bütçe yasalarının görüşme usul ve esasları 162. maddede ayrıca belirtilmiş, Genel Kurul'da üyelerin gider artırıcı veya gelir azaltıcı tekliflerde bulunmaları önlenmiş; 89. maddesiyle Cumhurbaşkanı'na bütçe yasalarının

bir daha görüşölmek üzere TBMM'ne geri gönderme yetkisi tanınmamış; 163. maddesinde de bütçelerde değışiklik yapılabilmesi esasları belirlenmiş, Bakanlar Kurulu'na kanun hükmünde kararname ile bütçede değışiklik yapma yetkisi verilmemiştir.

Anayasa'da birbirinden tümöyle ayrı düzenlenen bu iki yasalaştırma yönteminin doğal sonucu olarak, genel yasalarla düzenlenmesi gereken bir konunun bütçe yasası ile düzenlenmesi, değıştirilmesi veya kaldırılması olanaksızdır.

Anayasa'nın 161. maddesinin son fıkrasında, "bütçe kanununa, bütçe ile ilgili hükümler dışında hiçbir hüküm konulamaz" denilmektedir. Maddenin gerekçesinde de belirtildiğı gibi, bütçe yasaları öteki yasalardan ayrı olması nedeniyle, bir yasa kuralı nasıl aynı nitelikte bir yasa kuralıyla değıştirilebilirse, bütçe yasaları da aynı yöntemle hazırlanmış ve kabul edilmiş bir bütçe yasası ile değıştirilebilir. Yasa konusu olabilecek bir kuralı kapsamaması koşuluyla "bütçe ile ilgili hükümler" ifadesi de bütçeyi açıklayıcı, uygulanmasını kolaylaştırıcı nitelikte düzenlemeler olarak değırlendirilmelidir.

Bir yasa kuralının bütçeden harcamayı ya da bütçeye gelir sağlamayı gerektirir nitelikte bulunması, mutlak biçimde "bütçe ile ilgili hükümlerden" sayılmasına yetmez. Her yasada değışik türde gidere neden olabilecek kurallar bulunabilir. Böyle kuralların bulunmasıyla örneğın, yargı, savunma, eğitim, sağık, tarım, ulaşım ve benzeri kamu hizmeti alanlarına ilişkin yasaların bütçeyle ilgili hükümler içırdiğı kabul edilirse, bu konulardaki yasaların değıştirilip kaldırılması için de bütçe yasalarına hükümler koymak yoluna gidilebilir. Oysa bu tür yasa düzenlemeleri, bütçenin yapılması ve uygulanması yöntemiyle ilişkisi bulunmayan, yasakoyucunun başka amaçla ve bütçe yasalarının tümöyle değışik yöntemlerle gerçekleştirilmesi gereken yasama işlemleridir. 161. maddedeki "bütçe ile ilgili hüküm" ifadesine dayanılarak, gider ya da gelirle ilgili bir konuyu olağan bir yasa yerine bütçe yasası ile düzenlemek, Anayasa'nın 88. ve 89. maddelerini bu tür yasalar bakımından uygulanamaz duruma düşürür.

Anayasa'nın 161. maddesinin getiriliş amacı, bütçe yasalarında, yıllık bütçe kavramı dışındaki konulara yer vermemek, böylece bütçe yasalarını ilgisiz kurallardan uzak tutmak, kendi yapısı içinde bütünleştirmektir."

Öte yandan Anayasa'mızın "Vergi ödevi" başlığını taşıyan 73. maddesinin üçüncü fıkrasına göre:

"Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlölükler kanunla konulur, değıştirilir veya kaldırılır."

Hiç şüphe yok ki burada (m.73/3'de) sözü edilen kanun, bütçe kanunu olmayıp, Anayasa'nın 86. maddesine göre önerilen ve usulüne göre çıkarılan kanundur. Halbuki 1999 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun 69/1-6 (maddesi) hükmü 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nda tadilat yapmaktadır.

Aynı hüküm (m.69/1-6) ile 2.2.1981 tarih ve 2380 sayılı Kanun ile 27.6.1984 tarih ve 3030 sayılı Kanun'da da değışiklikler yapılmaktadır.

Öte yandan, su ve doğalgaz tarife bedellerini belirleme yetkisi normal kanunlarla belediyelere verildiğı halde, 1999 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun 57. maddesi ile bu normal kanunlar değıştirilmektedir.

**Esas Sayısı : 1999/29**  
**Karar Sayısı : 1999/36**

Kısaca:

1) 29.6.1999 tarih ve 4393 sayılı Kanun'un 57. maddesi ile 69. maddesinin (1) bendinin (6) numaralı alt bendi açıkça Anayasa'ya aykırıdır.

2) Dava konusu hükümlerin yürürlüğünün durdurulmaması halinde, telafisi imkansız bir takım zararların doğacağı gayet açık ve kesindir.

3) Mezkur maddeler için yürürlüğün durdurulması kararı verilmesi durumunda hukuki bir boşluk doğmayacağı gibi kanun koyucunun gerçek iradesiyle Anayasa'ya uygun şekilde tedvin ettiği yasa hükümlerine dönülecektir.

Sonuç:

Anayasa'nın 73., 87., 88., 89., 161. ve 162. maddelerine açıkça aykırı olup uygulanması halinde telafisi imkansız zararlar doğuracağı kesin bulunan 29.6.1999 tarih ve 4393 sayılı 1999 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun 77. maddesi ile 69. maddesinin (1) bendinin 6 nolu alt bendi hakkında acilen yürürlüğün durdurulması ve iptal kararı verilmesini saygılarımla arz ederim.""